

INHOUD

DE BOEKWINKEL

7

DE BIBLIOTHEEK

133

DE TOREN

243

EPILOOG

295

PERSONEEL GEVRAAGD

IN DE SCHADUW VAN de kasten val ik bijna van de ladder. Ik ben precies halverwege het plafond. De vloer van de boekwinkel ligt ver onder me – het oppervlak van een planeet waar vandaan ik vertrokken ben. De bovenkanten van de kasten torenen hoog boven me uit. Het is daar donker – de boeken staan dicht op elkaar en er komt geen licht tussendoor. De lucht is hier misschien ijler. Ik geloof dat ik een vleermuis zie.

Uit angst voor een val houd ik me goed vast. Mijn ene hand omklemt de ladder, mijn andere drukt zwaar en met witte knokkels op de rand van een plank. Mijn blik trekt een lijn boven mijn vingers, glijdt langs de ruggen – en daar zie ik het. Dat boek zoek ik.

Maar laat ik bij het begin beginnen.

Mijn naam is Clay Jannon en er is een tijd geweest dat ik nauwelijks papier in handen had.

Ik zat toen vaak aan de keukentafel met mijn laptop, op zoek naar personeelsadvertenties, maar als er een ander tabblad knipperde, raakte ik afgeleid en volgde ik een link naar een lang artikel over de genetische modificatie van wijndruiven. Het was

eigenlijk té lang en dus zette ik het in mijn leeslijst. Vervolgens klikte ik op een link naar een boekrecensie, die ik ook in mijn leeslijst zette, waarna ik het eerste hoofdstuk van het boek downloade – het derde in een serie over vampierpolitie. De personeelsadvertenties was ik intussen vergeten. Ik trok me in de woonkamer terug, legde mijn laptop op mijn buik en ging lezen. Aan tijd geen gebrek.

Ik was werkloos omdat Amerika aan het begin van de eenentwintigste eeuw geteisterd werd door een golf van bezuinigingen in de horecaketens. Hamburgertenten gingen failliet, sushi-imperia sloten hun deuren.

Ik raakte mijn baan op het hoofdkantoor van NewBagel kwijt. Dat stond niet in New York of een andere stad met een bageltraditie, maar hier in San Francisco. Het was een piepklein en splinternieuw bedrijfje, gesticht door een paar ex-Google-werknemers die software ontwikkelden waarmee ze volmaakt ronde, onberispelijke bagels met een gladde, knapperige korst en een zacht binnenste konden bakken. Het was na de kunstacademie mijn eerste baan, en ik begon als ontwerper van marketingmateriaal om dit ringvormige heerlijk aan te prijzen: menukaarten, kortingsbonnen, diagrammen, posters voor op etalageruiten en één keer zelfs een hele ‘ervaringskraam’ op een vakbeurs voor bakkerijproducten.

Ik had het ontzettend druk. Om te beginnen wilde een van de ex-Googlers een ander bedrijfslogo. Het oude bestond uit grote, springerige regenboogletters in een lichtbruine cirkel en was wel heel erg MS Paint. Ik gebruikte een wat moderner font met scherpe, zwarte schreven die volgens mij aan het vierkantige, puntige Hebreeuwse alfabet herinnerden. NewBagel werd er wat serieuzer door en ik won er een prijs van de plaatselijke designvereniging mee. Toen ik mij tegenover de andere ex-Google-werknemer liet ontvallen dat ik (min of meer) kon program-

meren, gaf ze me de verantwoordelijkheid voor de website. Die veranderde ik dus ook, en toen wist ik een klein marketingbudget los te peuteren om met zoektermen zoals ‘bagel’, ‘ontbijt’ en ‘netwerk’ te kunnen werken. Verder zorgde ik voor wat @New-Bagel op Twitter meldde en kreeg ik door leuke ontbijttweetjes en kortingsbonnen wel een paar honderd volgers.

Dit was allemaal geen glorieuze nieuwe fase in de ontwikkeling van de mensheid, maar ik stak er wel iets van op. Mijn carrière kwam op gang. Maar toen zakte de economie in en bleken mensen tijdens een recessie ouderwets luchtige, ovale bagels te willen, geen gladde exemplaren uit het ruimtetijdperk, zelfs niet als ze bestrooid waren met buitengewoon nauwkeurig gemalen zout.

De ex-Googlers waren gewend aan succes en gaven zich niet zomaar gewonnen. Ze noemden zich al gauw Old Jerusalem Bagel Company en lieten het computergebeuren helemaal los, zodat de bagels geblakerd en onregelmatig gevormd uit de oven kwamen. Ik kreeg de opdracht om de website er ouderwets uit te laten zien, wat ik lastig vond en er viel geen prijs mee te winnen. Het marketingbudget nam steeds verder af en verdween uiteindelijk helemaal. Er was steeds minder te doen. Ik leerde niets meer en kwam geen stap verder.

De ex-Googlers gooiden uiteindelijk de handdoek in de ring en verhuisden naar Costa Rica. De ovens gingen uit en de website verdween. Er was geen geld voor een afvloeiingsregeling, maar ik mocht mijn van bedrijfswege verstrekte MacBook en het Twitteraccount houden.

Na nog geen jaar had ik opeens geen baan meer. Niet alleen de horecaketens zaten in zwaar weer. Mensen woonden in motels en grote tentenkampen. De hele economie leek een soort stoelendans te zijn geworden, en ik had wel door dat ik zo snel mogelijk een stoel – welke dan ook – te pakken moest krijgen.

Gezien de concurrentie was dat een deprimerend vooruitzicht. Ik had vrienden die ook ontwerper waren, maar die al wereldberoemde websites hadden gemaakt of betere interfaces voor touchscreens, en niet alleen maar het logo van een splinternieuw bagelbakkerijtje. Ik had vrienden die bij Apple werkten. Mijn beste vriend Neel had een eigen bedrijf. Als ik nog een jaar bij NewBagel had kunnen blijven, was dat heel goed voor me geweest, nu had ik er niet lang genoeg gewerkt om een eigen portfolio op te bouwen. Ik was zelfs nergens goed in geworden. Ik had alleen een eindschrijftje over Zwitserse typografie (1957-1983) en een website van drie pagina's.

Ik bekeek altijd de personeelsadvertenties. Mijn normen verschoven snel. In het begin wilde ik alleen maar bij een bedrijf werken met een missie waar ik in geloofde. Daarna was ik al tevreden met een baan waarin ik iets nieuws kon leren. Vervolgens vond ik het al goed als het maar niet slecht was. En toen moest ik zorgvuldig gaan bepalen wat ik zelf nou eigenlijk onder slecht verstand.

Het papier werd mijn redding. Ik bleek mijn banenjacht alleen te kunnen volhouden als ik me losscheurde van internet, een stapel personeelsadvertenties uitprintte, mijn telefoon in een la legde en een wandeling ging maken. Ik verfrommelde advertenties die te veel werkervaring eisten en gooide ze onderweg in de gebutste groene afvalbakken. Tegen de tijd dat ik moe was en weer in de bus naar huis zat, had ik twee of drie veelbelovende advertenties opgevouwen in mijn achterzak, en daar kon ik mee aan de slag.

Ik kreeg inderdaad een baan, maar op een andere manier dan ik verwacht had.

Als je sterke benen hebt, is San Francisco een goede plek om te wonen. De stad ligt als een vierkantje tussen steile heuvels en is aan drie kanten door water omgeven. Daardoor zijn er overal

verrassende panorama's. Je wandelt bijvoorbeeld in gedachten verzonken met een stapel prints in je hand; ineens volgt een steile daling en kijk je langs roze en oranje oplichtende gebouwen recht over de baai uit. De architectuur van San Francisco is nergens in het land overgenomen, en zelfs als je er woont en eraan gewend bent, heeft die stijl iets vreemds: al die hoge, smalle huizen hebben ramen als ogen en tanden en zien eruit als het kantwerk van een bruidstaart. En als je de goede kant op kijkt, doemt het roestige spook van de Golden Gate Bridge op.

Ik had zo'n doorkijkje gevolgd via steil afdalende trottoirs. Daarna liep ik langs het water en begon ik aan de lange terugweg naar huis. Ik passeerde de rij oude pieren, bleef zorgvuldig uit de buurt van Fisherman's Wharf en zag de visrestaurants langzaam plaatsmaken voor nautische ingenieursbureaus en daarna voor social-media-start-ups. Toen mijn maag liet horen dat het lunchtijd was, sloeg ik weer af naar de stad.

Steeds als ik door San Francisco liep, lette ik op bordjes met **PERSONEEL GEVRAAGD** – wat ik natuurlijk beter niet had kunnen doen. Ik had wantrouwiger moeten zijn. Serieuze werkgevers gebruiken internet.

En inderdaad: de boekwinkel die 24 uur per dag open was, zag er niet uit als een serieuze werkgever.

PERSONEEL GEVRAAGD

Nachtdienst

Speciale vereisten

Goed salaris

Ik had het donkerbruine vermoeden dat '24 uur per dag open' een eufemisme was. Ik stond op Broadway in een eufemistisch deel van de stad. Door mijn zoektocht naar werk was ik ver van huis. Het gebouw ernaast heette Booty's en had een neonbord

met benen die gekruist en dan weer ont kruist werden.

Ik duwde tegen de glazen deur van de winkel. Boven mijn hoofd rinkelde opgewekt een belletje en ik liep langzaam naar binnen. Op dat moment besepte ik nog niet welke belangrijke drempel ik daarmee overging.

Hoe was het binnen? Stel je de vorm en omvang voor van een normale boekwinkel die op zijn kant is gezet. De ruimte was absurd smal en duizelingwekkend hoog en alle boekenkasten reikten tot aan het plafond: drie verdiepingen vol boeken, en misschien nog wel meer. Ik legde mijn hoofd in mijn nek (waarom dwingt een boekwinkel mijn nek altijd in een lastige stand?) en zag de planken langzaam in schaduwen verdwijnen alsof ze eindelijk ver doorliepen.

De planken zaten dicht op elkaar en ik had het gevoel aan de rand van een bos te staan – geen vriendelijk Californisch bos, maar een oud Transsylvanisch woud vol wolven, heksen en mes-trekkende bandieten die vlak buiten het bereik van het maanlicht op de loer lagen. Aan de planken waren ladders bevestigd die heen en weer konden schuiven. Meestal is dat een charmant gezicht, maar hier – hoog oprijzend in de duisternis – waren ze dreigend. Ze fluisterden over ongevallen in het donker.

Daarom bleef ik in het voorste deel van de winkel staan. Daar viel helder middaglicht naar binnen, waardoor de wolven waarschijnlijk op afstand bleven. De muren naast en boven de deur bestonden uit dikke platen vensterglas in een raster van zwart ijzer, en daarop stond de naam van de winkel in een boog van gespiegelde letters:

БЕНУМВРАЪЗ БОЕКВИКЕЛ
24 УНР ПЕР ДАГ ОПЕН

In de holte van de boog stond een symbool: twee volmaakt

vlakke handen verzezen uit een open boek.

Wie was meneer Penumbra eigenlijk?

‘Hallo, hallo!’ riep iemand bij de boekenkasten. Er dook iemand op – een lange man, mager als een ladder, gekleed in een lichtgrijs, dichtgeknoopt overhemd en een blauwe trui. Hij kwam een beetje wankelend aangelopen en zocht met een lange hand steun bij de planken. Toen hij uit de schaduwen tevoorschijn kwam, zag ik dat zijn ogen net zo blauw waren als zijn trui en bijna verdwenen in de rimpels. Hij was heel oud.

Hij knikte even en gebaarde zwak met een hand. ‘Wat zoekt u hier op deze planken?’

Dat was een goede vraag. Om de een of andere reden stelde die me op mijn gemak. ‘Bent u meneer Penumbra?’

‘Inderdaad.’ Hij knikte. ‘De hoeder van deze winkel.’

Ik wist pas wat ik wilde zeggen toen ik zei: ‘Ik zoek werk.’

Penumbra knipperde één keer met zijn ogen, knikte en liep onvast naar het bureau naast de voordeur. Het was een enorm gevaarte van donker, knoestig hout dat als een potig fort aan de bosrand leek te staan. Bij een belegering door de boekenplanken was het waarschijnlijk dagenlang te verdedigen.

‘Werk.’ Penumbra knikte weer. Hij liet zich op de stoel achter het bureau zakken en keek me over het hout heen aan. ‘Heb je wel eens in een boekwinkel gewerkt?’

‘Eh...’ zei ik. ‘Toen ik nog op school zat, was ik ober in een visrestaurant, en de eigenaar verkocht daar ook zijn eigen kookboek.’ Het heette *Geheimen van de kabeljauw* en bevatte eenendertig verschillende manieren om... U snapt het wel. ‘Dat bedoelt u waarschijnlijk niet.’

‘Nee, inderdaad, maar dat geeft niet,’ zei Penumbra. ‘Aan werkervaring in het boekenvak hebt u hier niet veel.’

Hé, verkochten ze hier soms alleen erotica? Ik keek om me heen maar kon geen korsetten – of pikante lingerie ontdekken.

Wel lag er een stoffige stapel Dashiell Hammets op een laag tafeltje naast me. Dat was een goed teken.

‘Is er een boek dat je geweldig vindt?’

Ik had mijn antwoord klaar. Geen twijfel mogelijk. Ik zei: ‘Niet één boek, meneer Penumbra, maar een hele serie. Ze zijn niet heel goed geschreven. Ze zijn vermoedelijk te lang en het einde is vreselijk, maar ik heb ze drie keer gelezen. En mijn beste vriend is mijn beste vriend geworden omdat we er in groep acht helemaal door geobsedeerd waren.’ Ik haalde diep adem. ‘Ik ben gek op de *The Dragon-Song Chronicles*.’

Penumbra trok een wenkbrauw op en glimlachte. ‘Dat is goed. Heel goed zelfs,’ zei hij. Zijn glimlach werd breder en omhulde een wirwar van witte tanden. Toen keek hij me strak aan en nam me van boven tot onder op. ‘Maar kun je ook op een ladder klimmen?’

Zo komt het dat ik nu op de ladder sta – ter hoogte van de derde verdieping als je de begane grond niet meetelt – van Penumbra’s boekwinkel, die 24 uur per dag open is. Het boek dat ik moet pakken, heet *Al-Asmari* en staat anderhalf keer mijn armlengte naar links. Ik moet overduidelijk naar beneden om de ladder te verschuiven. Maar meneer Penumbra staat onder me en roept: ‘Rekken, beste jongen! Rekken!’

Deze baan wil ik heel graag hebben.

KNOPEN

DAT WAS DUS EEN maand geleden. Ik werk nu 's nachts voor Penumbra en klim als een aap de ladder op en af. Daar komt best wat techniek bij kijken. Je schuift de ladder op zijn plaats, blokkeert de wielen, buigt je knieën en springt meteen naar de derde of vierde sport. Je trekt je aan je armen omhoog om de vaart erin te houden, en een tel later sta je al anderhalve meter hoger. Al klimmend kijk je recht voor je uit, niet naar boven of beneden. Je houdt je blik gericht op een punt zo'n dertig centimeter voor je en laat de boeken als een vage veeg van kleurige ruggen langs glijden. In je hoofd tel je de sporten, en als je op de juiste hoogte bent, steek je je hand uit naar het boek dat je wil hebben... en daarvoor rek je je uit.

Qua deskundigheid staat dit misschien lager in aanzien dan websites bouwen, maar het is vermoedelijk leuker, en op dit moment pak ik aan wat ik kan krijgen.

Ik wou alleen dat ik mijn nieuwe vaardigheid vaker kon gebruiken. Penumbra's boekwinkel is niet 24 uur per dag open omdat er zoveel klanten komen. Er komen zelfs nauwelijks mensen, en ik voel me soms meer nachtwaker dan winkelbediende.

Penumbra verkoopt tweedehands boeken, en die zijn altijd

in zo'n geweldige conditie dat ze wel nieuw lijken. Hij koopt ze overdag in en is de enige die dat mag doen, maar hij is duidelijk een lastige klant. Voor bestsellerlijsten heeft hij weinig belangstelling, en zijn voorraad is nogal selectief. Ik zie geen ander doel of patroon dan zijn eigen grillige smaak. Hier staan geen boeken over jonge tovenaars of vampierpolitie. Dat is jammer, want dit is echt het soort winkel waar je zin krijgt in een boek over jonge tovenaars. Het soort winkel waar je zin krijgt om een jonge tovenaars te wórdén.

Ik heb mijn vrienden over de winkel verteld, en sommigen zijn komen kijken om een blik op de planken te werpen en me de ladder naar stoffige hoogtes te zien beklimmen. Meestal haal ik hen wel over om iets te kopen: verhalen van Borges, een dik boek over Tolkien. Dat zijn schrijvers die Penumbra kennelijk van belang vindt, want van allebei heeft hij het complete werk in voorraad. Op zijn minst stuur ik mijn vrienden met een ansichtkaart naar huis. Op het bureau ligt een hele stapel van die kaarten. Ze bevatten een pentekening van de gevel van de winkel – die er zo oud en uncool uitziet, dat het weer cool wordt – en Penumbra verkoopt ze voor een dollar per stuk.

Maar met een omzet van één dollar in een uur of twee kan hij mijn salaris niet betalen, en ik snap niet waar hij het geld vandaan haalt. Ik snap niet dat deze winkel nog bestaat.

Eén klant heb ik inmiddels al twee keer gezien. Het is een vrouw die volgens mij hiernaast bij Booty's werkt. Dat weet ik vrij zeker, want beide keren had ze een soort ring van mascara om haar ogen – zodat ze net een wasbeer leek – en hing er een geur van sigarettenrook om haar heen. Ze glimlacht opgewekt en heeft dof, lichtbruin haar. Ik heb geen idee hoe oud ze is. Ze kan een vroegrijpe drieëntwintigjarige of een opvallend jeugdige eenendertiger zijn. En ik weet ook niet hoe ze heet, maar wel dat ze van biografieën houdt.